

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Адамян В.Я., аспірант
Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **Г.С. Морозова**
Державний біотехнологічний університет

Протягом останніх десятиліть соціально-економічний розвиток в багатьох країнах світу характеризується посиленням негативних впливів діяльності підприємств на екологію та суспільство.

Для вирішення цієї проблеми уряди країн та міжнародні організації об'єднали свої зусилля і визначили пріоритети сталого розвитку, яких мають дотримуватися підприємства, проваджуючи господарську діяльність.

Переорієнтація підприємств на досягнення цілей сталого розвитку вимагає здійснення капіталоемних інвестиційних проєктів, що потребує залучення значних обсягів фінансових ресурсів з різних джерел та забезпечення їх ефективного використання. Тому, в сучасних умовах особливої актуальності набуває завдання формування фінансового забезпечення підприємств на засадах сталого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. № 722/2019 орієнтирами для визначення пріоритетних напрямів і цільових показників у стратегічному плануванні розвитку на всіх рівнях є система глобальних Цілей сталого розвитку до 2030 року.

Підґрунтям реалізації проєктів сталого розвитку підприємств є систематичне фінансування, що потребує мобілізації фінансових ресурсів широкого кола зацікавлених груп стейкхолдерів, використання спеціалізованих фінансових моделей, інструментів і методів інвестування. Під фінансуванням сталого розвитку підприємства будемо розуміти діяльність підприємства, фінансових установ, держави та інших стейкхолдерів на засадах співробітництва і партнерства, яка пов'язана із забезпеченням фінансовими ресурсами потреб підприємства щодо реалізації його стратегії та досягнення цілей сталого розвитку в економічній, екологічній та соціальній сферах.

Окрім цього, очевидним є той факт, що економічне зростання виснажує ресурси з таким темпом, який не може бути збережений, а економічна складова та її фінансове забезпечення в умовах відволікання ресурсів з виробничої сфери, екологічної та соціальної, не виконують своїх функцій щодо забезпечення сталого розвитку.

Оскільки сталий розвиток економіки виступає у вигляді цільового орієнтира нашого дослідження, а факт тісного зв'язку між економікою та фінансовою системою є загальновідомим, необхідним є аналіз особливостей фінансового забезпечення концепції сталого розвитку.

Базисним для економіки сталого розвитку є не ресурсний, споживчий підхід, а більш широкий підхід взаємодії різних видів капіталу у які втілені ці ресурси, спрямованих не лише на підтримання процесу «виробництво-споживання», але й відтворення самих видів капіталу. При цьому види капітали узгоджуються зі складовими концепції сталого розвитку: людському капіталу відповідає соціальна складова, екологічному – екологічна і базисом економічної складової виступає виробничий капітал. Що ж стосується фінансового капіталу, то він є обслуговуючим по відношенню до останніх. Безперервність функціонування економіки забезпечується через механізми інвестування: фінансовий капітал в економіці сталого розвитку є важливим джерелом відтворення та поповнення інших видів капіталу.

Варто відмітити, що існує три рівні фінансування сталого розвитку: місцевий, регіональний і національний. Також можна виокремити четвертий рівень – міжнародний, який пов'язаний з фінансуванням країн, що розвиваються.

Крім того, вітчизняній практиці господарювання найбільшого поширення набули такі форми фінансування процесів функціонування і розвитку підприємств, як:

- самофінансування – система господарювання, за якої всі витрати як на просте, так і на розширене відтворення підприємства забезпечуються ним із власних джерел, без залучення коштів державного бюджету. За такої системи фінансування проєктів сталого розвитку здійснюється за рахунок прибутку підприємства без залучення бюджетних асигнувань та інших зовнішніх фінансових ресурсів.

- кредитування – надання суб'єктові господарювання банківських кредитів на засадах платності, строковості й повернення. На сьогодні в Україні активізація банківського кредитування сталого розвитку підприємств, зокрема ініціатив «зеленого» курсу, є одним із пріоритетів грошово-кредитної політики. Тому кредитування, що здійснюється в рамках спільних програм вітчизняних банків і міжнародних організацій, є перспективною формою фінансування сталого розвитку підприємств.

- бюджетне фінансування – форма централізованого виділення з державного бюджету фінансових ресурсів у вигляді безповоротного, безоплатного надання коштів, інвестицій на розвиток економіки,

соціально-культурні заходи, оборону та інші громадські потреби. З огляду на високе суспільне значення проєктів сталого розвитку, дуже великі потреби у їх фінансуванні та низьку «привабливість» очікуваних прибутків від інвестицій у них, великого значення набувають питання державної підтримки фінансового забезпечення сталого розвитку. Оскільки цілі сталого розвитку віднесено до національних пріоритетів України, тому заходи щодо їх досягнення будуть стимулюватися і підтримуватися в рамках державних стратегій і політик.

Проаналізувавши особливості фінансування сталого розвитку економіки на означених рівнях слід навести перелік проблем, що виникають при здійсненні фінансування:

- виходячи зі зростання норми рентабельності у фінансовому секторі ідентифікується вплив інвестицій з реального сектора, портфельні інвестиції переважають над прямими;

- переважання короткострокового фінансування над довгостроковим негативно впливає на економічну безпеку суб'єктів господарювання і державних утворень;

- негативний вплив фінансових криз постійно посилюється, а процес подолання наслідків фінансових криз унеможливило збільшення обсягів фінансування програм сталого розвитку економіки.

Таким чином, вибір людством концепції сталого розвитку в якості основоположної стратегії розвитку у XXI ст. обумовлює необхідність не лише розуміння механізмів сталого розвитку, але й впливу фінансових та економічних процесів на нього. Визначаючи сталий розвиток як управління сукупним капіталом суспільства в інтересах збереження та примноження людських можливостей в межах економічної, екологічної та соціальної стійкості, ми вважаємо, що важливим є означення місця інвестування у економіці сталого розвитку. Проведені дослідження довели, що через механізми інвестування забезпечується безперервність функціонування економіки, а фінансовий капітал в економіці сталого розвитку є важливим джерелом відтворення та поповнення інших видів капіталу.

Інформаційні джерела

1. Ільчук В. П., Шпомер Т. О. Фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств реального сектора економіки. Проблеми економіки. 2018. № 2. С. 310–316.